

Vlaams
Parlement

stuk **1689** (2011-2012) – Nr. 1
ingediend op 26 juni 2012 (2011-2012)

Motie

van de heren Dirk Van Mechelen, Sas van Rouveroj en
Marnic De Meulemeester en de dames Mercedes Van Volcem en
Gwenny De Vroe

tot onderzoek door het Rekenhof
naar de aanwending van de onderhouds- en
restauratiepremies voor onroerend erfgoed

MOTIE

Het Vlaams Parlement,

– gelet op:

- 1° artikel 83quater van het Reglement van het Vlaams Parlement;
- 2° het vijfde lid van artikel 5 van de wet van 29 oktober 1846 houdende de inrichting van het Rekenhof, waarbij het Rekenhof a posteriori de goede besteding van de rijks gelden moet controleren en zich ervan moet vergewissen dat de beginselen van zuinigheid, doeltreffendheid en doelmatigheid in acht worden genomen;
- 3° het verslag van het Rekenhof over het onderzoek van de restauratie- en onderhoudspremies voor onroerend erfgoed van 30 oktober 2007 en meer bepaald de aanbevelingen, waarin onder andere duidelijk wordt gesteld dat de keuze van de restauratieprojecten die subsidies zullen krijgen, deugdelijk gemotiveerd moeten zijn, waarbij de administratie ervoor moet zorgen dat de dossiers beoordeeld worden op een manier die de gelijkheid verzekert, en dat de minister het Vlaams Parlement informeert over die keuze;
- 4° het feit dat sinds 2000 onder impuls van de Inspectie van Financiën voor de objectivering van de toekenning van de restauratiepremies beschermde monumenten een beslissingsondersteunend model werd ontwikkeld dat rekening houdt met verscheidene criteria. Sinds 2006 waren de criteria en de eraan verbonden verdeelsleutel vastgelegd als volgt: datum ontvankelijkheidsverklaring (25), toestand (50), complexiteit (15) en aard van de werken (10). Door toepassing van die zogenaamde Argus+-methode kon een zo objectief mogelijke plaats in de ranglijst worden gegeven aan elk van de ontvankelijk verklaarde restauratiedossiers;
- 5° het antwoord op de schriftelijke vraag nr. 352 van 27 maart 2012 (inzake Sint-Baafskathedraal Gent – Restauratie) van Vlaams volksvertegenwoordiger Dirk Van Mechelen, gericht aan de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, waarbij Vlaams minister Geert Bourgeois stipuleert dat voor de toekenning van de restauratiepremies het volgende van toepassing is: “Als algemene regel geldt voortaan het fifo-principe (first in, first out). Als uitzondering daarop zijn er enerzijds de ‘klassieke’ voorafnames (extra premies, stockaanbesteding, actualisaties, vooronderzoeken, rechtzettingen) en anderzijds voorafnames op grond van beleidsbeslissingen: dossiers in het kader van WO I en Vlaamse Rand, private monumenten die (zullen) bewoond worden door de eigenaar, dossiers in het kader van de cofinanciering en Monumentenstrijd, dossiers meerjarige overeenkomsten en dringende dossiers (vanwege instortingsgevaar, gevaar voor openbare veiligheid, gevaar voor brandgevaar of waterschade).”;
- 6° artikel 11, §1, van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van de monumenten en stads- en dorpsgezichten, dat bepaalt dat: “De eigenaars en vruchtgebruikers van een beschermd monument of van een in een beschermd stads- of dorpsgezicht gelegen onroerend goed, zijn ertoe gehouden, door de nodige instandhoudings- en onderhoudswerken, het in goede staat te behouden en het niet te ontsieren, te beschadigen of te vernielen” en artikel 11, §9, van datzelfde decreet, dat onder meer bepaalt dat “(...) Voor de toepassing van dit decreet worden beschouwd als onderhoudswerken:
 - 1° werkzaamheden die de Vlaamse Regering als zodanig beschouwt met het oog op duurzaam behoud, op het voorkomen van verval en de dringende instandhouding van beschermde monumenten;”;
- 7° artikel 2, §1, van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van beschermde monumenten en stads- en dorpsgezichten bepaalt dat de eigenaar of vruchtgebruiker verplicht zorg moet dragen voor de instandhouding en het onder-

houd van het desbetreffende onroerend goed, onder meer door het onmiddellijk herstellen van dakschade, het dichten of afdekken van lekken door het treffen van de nodige veiligheidsmaatregelen, inzonderheid tegen brand, blikseminslag, waterschade, diefstal en tegen moedwillige of toevallige beschadiging of door het onmiddellijk nemen van consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood. Voor het interieur worden vergelijkbare maatregelen verplicht gemaakt op basis van artikel 7;

8° de definitie die in het besluit van de Vlaamse Regering van 14 juli 2004 tot het vaststellen van een onderhoudspremie voor beschermde monumenten en stads- en dorpsgezichten met betrekking tot onderhoudswerkzaamheden wordt gegeven en die het volgende omvat: werkzaamheden met het oog op duurzaam onderhoud en herwaardering, op het voorkomen van verval en ontwaarding en op dringende instandhouding, (...). Voor beschermde monumenten eigendom van lokale en regionale besturen wordt daar ook nog het herstellen en vervangen van elektrische installaties en verwarmingsinstallaties, beveiligingssystemen, lichtinstallaties, klimaatregelingen met het oog op het onder controle houden van temperatuur en vochtigheid, en van de andere technische voorzieningen, zoals inbraak-, brand- en bliksembeveiligingsinstallaties (...), het treffen van maatregelen tegen brand, diefstal, moedwillige of toevallige beschadigingen, blikseminslag en waterschade (...) aan toegevoegd;

9° artikel 7, 1° en 2°, van het besluit van de Vlaamse Regering van 14 juli 2004 tot het vaststellen van een onderhoudspremie voor beschermde monumenten, stads- en dorpsgezichten geeft duidelijk aan in welke gevallen (de gehanteerde opsomming is limitatief) op initiatief van een lokaal bestuur een onderhoudspremie kan worden aangevraagd:

a) voor een molen die maalvaardig is of voor onderhoudswerken die de maalvaardigheid mogelijk maken. De molen moet opengesteld zijn voor het publiek en tussen de premienemer en het agentschap dient een toegankelijkheidsovereenkomst te worden gesloten;

b) het geheel of het gedeelte van het goed waarvoor een onderhoudspremie wordt aangevraagd, wordt geacht geen economisch nut te hebben, is niet verhuurd en uit de aard van de zaak niet van dien aard om verhuurd te kunnen worden, inzonderheid: bakhuizen, balies, balustrades, beelden, bomen die een historische eenheid vormen met een van de vermelde bouwkundige elementen, bruggen, calvaries, elektriciteitscabines en -palen, fetisjbomen, fontein, gedenkplaten, gerechtsbomen, graftekens en -stenen, grensbomen, grenspalen, hekken, heldenhuldezerkjes, herkenningstekens van merkwaardige gebeurtenissen uit het verleden, ijskelders, installaties met industrieel-archeologische waarde, kiosken, klokkenspelen, kunstmatige grotten, lantaarnpalen, luifels, mijlpalen, molenrompen, moordkruisen, openbare kapellen, perrons, pompen, poorten, tram- en bushokjes, tuinmeubilair, tuinornamentiek, uithangborden, urinoirs, uurwerken, veldkapellen, vloeren, vrijheidsbomen, waterkunstwerkjes, wegwijzers, windvanen, winkelpuilen en zonnewijzers. Het goed is daarenboven zichtbaar vanaf de openbare weg of is voor het publiek permanent toegankelijk als vermeld in artikel 1, 10°, van het besluit van de Vlaamse Regering van 14 december 2001 houdende vaststelling van het premiestelsel voor restauratiewerkzaamheden aan beschermde monumenten.

Bovendien bepaalt het artikel ook dat de kostenraming minstens 1000 en maximaal 30.000 euro moet bedragen.

10° het antwoord van Vlaams minister Geert Bourgeois op een aantal schriftelijke vragen van Dirk Van Mechelen, Vlaams volksvertegenwoordiger, waaruit duidelijk blijkt dat er ernstige bedenkingen kunnen worden gemaakt bij de toekenning van bepaalde onderhoudspremies, bijvoorbeeld omdat zij niet de beoogde doelstelling hebben om een wind- of watermolen maalvaardig te houden of omdat zij betrekking hebben op andere objecten dan degene die beschreven zijn in de limitatieve opsomming;

- 11° de omzendbrief ML/9 van 6 april 1998 betreffende de problematiek rond verwaarlozing, verval en sloping die met betrekking tot de onderhoudsplicht voor beschermde monumenten wijst op de verantwoordelijkheid van burgemeesters om de eigenaar te wijzen op zijn verplichting tot onderhoud. De omzendbrief stelt immers terecht dat een zorgvuldige toepassing van de voorgestelde onderhoudswerken in gewone omstandigheden verwaarlozing en verval kan voorkomen zodat de openbare veiligheid op geen enkel ogenblik in het gedrang komt, en dat tijdig kan worden opgetreden omdat een toestand van verval niet zelden een proces is dat al jaren aan de gang is;
- 12° het antwoord van Vlaams minister Geert Bourgeois op de vraag om uitleg van Dirk Van Mechelen, Vlaams volksvertegenwoordiger over de gevolgen van de afschaffing van de onderhoudspremie (*Vraag om uitleg* Vl. Parl. 2011-12, nr. 903), waarbij de minister aangeeft er niet van overtuigd te zijn dat er een erfgoedsubsidie moet worden gegeven voor onderhoud van een centrale verwarming, voor het dichtens van een lek in de dakgoot, omdat dat behoort tot de normale onderhoudsplicht. De minister beklemtoont tevens dat een eigenaar en beheerder van beschermd onroerend erfgoed de decretale verplichting heeft om het onroerend erfgoed in stand te houden en wijst op de strafrechtelijke beteugeling van degenen die dat niet doen. Bovendien wijst hij erop dat openbare besturen een voorbeeldfunctie hebben om als goede huisvaders voor hun erfgoed te zorgen. De minister geeft ten slotte in zijn antwoord aan dat er in 2010 drie en in 2011 vier processen-verbaal van verwaarlozing werden opgesteld ten aanzien van lokale besturen;
- overwegende dat:
- 1° onder andere op basis van de aanbevelingen van het Rekenhof uit 2007 de toekenning van een restauratiepremie in 2009 gebeurde binnen aanvaardbare termijnen, met in concreto een toekenning van de premies privé en openbare besturen binnen een termijn van 6-9 maanden en van de premies eredienssten binnen een termijn van 12-15 maanden na de ontvankelijkheidsverklaring van het dossier en dat de problematiek van de wachtlijsten in de onroerend erfgoedsector de facto was opgelost;
- 2° de Argus+-methode (opgesteld in overleg met Inspectie van Financiën) zorgde voor een rangschikking van toe te kennen premies die was opgesteld op basis van objectiveerbare parameters;
- 3° er onvoldoende werd aangeduid dat het sinds 2011 gehanteerde fifo-principe zorgt voor voldoende objectiviteit bij de toekenning van de restauratiepremies;
- 4° in tegenstelling tot de verklaringen van de minister het fifo-principe in de praktijk niet wordt toegepast, gezien de vaststelling dat in de eerste programmatie 2012, goedgekeurd door Vlaams minister Geert Bourgeois op 6 februari 2012, van de beschikbare 47.132.000 euro 46.071.264,44 euro werd vastgelegd ten behoeve van de zogenaamde voorafnames, waardoor voor de actieve selectie volgens het fifo-principe nog slechts 1.060.735,56 euro of iets meer dan 2% van het beschikbare budget overblijft. Een budget dat overigens nog niet werd toegekend;
- 5° er ernstige vragen kunnen worden gesteld bij de opportuniteit en de objectiveerbaarheid van de verschillende voorafnames. Bijvoorbeeld met betrekking tot de voorafname dossiers gerelateerd aan Wereldoorlog I wordt op geen enkele manier geduid op welke manier de betrokken dossiers gelinkt zijn aan WO I en aan de herdenking ervan noch wordt geduid waarom bepaalde dossiers die in de wachtlijst staan en ook kunnen worden gelinkt aan WO I (bijvoorbeeld Hotel Mergelynck Ieper) niet zijn opgenomen in de programmatie. Een vergelijkbare opmerking kan worden gemaakt met betrekking tot de dossiers Vlaamse Rand. Ook voor de dossiers die betrekking hebben op de eigenaar die ook bewoner is van het pand, is een vergelijkbare opmerking van toepassing. Nergens wordt de keuze geduid. Bovendien wordt ook de restauratie van stallingen en bijgebouwen naar voren geschoven, terwijl bijvoorbeeld de algemene restauratie van een herenhuis in Oostende nog gewoon op de wachtlijst staat;

- 6° er met betrekking tot de voorafnames nog een groter probleem is met de zogenaamde dringende dossiers voor panden waar instortingsgevaar, brandgevaar, gevaar voor waterinsijpeling dreigt of zelfs de openbare veiligheid in het gedrang is. Tenzij na calamiteit zijn de voorgestelde gevaren het gevolg van een latent gebrek aan onderhoud en beheer, die nochtans decretaal duidelijk verplicht zijn. In tegenstelling tot wat de minister in zijn beleid aangeeft, namelijk dat overtreders zullen worden bestraft door het opstellen van een proces-verbaal en het vorderen van herstelmaatregelen, worden degenen die hun goed als een slecht huisvader hebben beheerd, nu naar voren geschoven ten koste van degenen die wel als een goed huisvader optraden. Bovendien is niet duidelijk hoe reëel het instortingsgevaar bij al die dossiers is en hoe en door wie het werd vastgesteld. In feite zouden al die dossiers moeten worden getoetst aan de bepalingen van de omzendbrief omtrent verval en verwaarlozing en de verantwoordelijkheid die daar ook bij de burgemeester wordt gelegd;
 - 7° er sinds 2009 opnieuw een aanzienlijke wachtlijst werd opgebouwd die momenteel (stand van zaken 15 maart 2012) ontvankelijk verklaarde dossiers ten belope van 77 miljoen euro (verdeeld over ongeveer 150 dossiers) aan vastgestelde premies behelst;
 - 8° er naast deze wachtlijst nog eens een lijst van ongeveer 200 dossiers bij de administratie Onroerend Erfgoed bestaat, dossiers die wachten op de ontvankelijkheidsverklaring of die binnenkort administratief worden afgerond. Een dergelijke lijst betekent dat nog eens 75 tot 100 miljoen euro extra aan premiebedragen nodig is;
 - 9° het getuigt van onbehoorlijk bestuur dat ontvankelijk verklaarde restauratiedossiers verscheidene jaren moeten wachten op de formele toekenning van een premie, zeker omdat onderzoek heeft aangetoond dat de deterioratievoet tot gevolg heeft dat de kostprijs van restauratie jaarlijks exponentieel stijgt met 2,5%, zonder rekening te houden met de inflatie;
 - 10° de recente toekenning van een aantal extra middelen ten behoeve van de restauratie van beschermde monumenten (ongeveer 15 miljoen euro) naar aanleiding van de tweede budgetcontrole 2012 niet van dien aard is om een structurele oplossing voor de opgelopen wachtlijsten te realiseren, maar daarentegen meer dan ooit de kans biedt om binnen een weinig geobjectiveerd kader tegen alle logica in eigen accenten te gaan leggen;
- besluit, overeenkomstig artikel 83quater van het Reglement van het Vlaams Parlement, het Rekenhof ermee te belasten alle aspecten van (het toezicht op) de aanwending en besteding van de onderhouds- en restauratiepremies onroerend erfgoed en meer in het bijzonder de onderhouds- en restauratiepremies beschermde monumenten te onderzoeken, meer in het bijzonder te toetsen aan de toetsingscriteria, vermeld in artikel 5, vijfde lid, van de wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof.

Dirk VAN MECHELEN

Sas VAN ROUVEROIJ

Marnic DE MEULEMEESTER

Mercedes VAN VOLCEM

Gwenny DE VROE